

Huiszwaluwkolonies tussen Vecht en Eem in 2017

Dick A. Jonkers

Het jaar 2017 was niet alleen het jaar waarin het 50-jarig bestaan gevierd werd van de Vogelwerkgroep. Het was eveneens het 40ste jaar waarin onafgebroken de broedvogelstand is gemonitord van de huiszwaluwen. Daaraan is geen ruchtbaarheid gegeven, maar in de loop van 2018 zal in De Korhaan een samenvattende publicatie worden opgenomen.

Dat komt mooi uit, want 2018 is door Sovon uitgeroepen tot Jaar van de huiszwaluw. Op de landelijke dag van Sovon werd daarvoor het startsein gegeven met twee lezingen en een signeersessie door Theunis Piersma. Hij is de auteur van het boek 'Zwaluwen van Gaast', een aanrader, voor hen die zich wat meer willen verdiepen in het leven van de huiszwaluw. De tweede herziene druk is eind 2017 verschenen.

Temperatuur en neerslag

Het KNMI omschrijft het weer in maart als zeer zacht, zeer zonnig en aan de droge kant. Voor april wordt opgegeven dat het vrij koud was, vrij zonnig en vrij droog was. De laatste twee weken werden gekenmerkt door een noordelijke stroming. Mei wordt getypeerd als extreem warm, zonnig en zeer droog. Juni kenmerkte zich als zeer warm, zonnig en gemiddeld over het land een normale hoeveelheid neerslag.

Verspreiding over de regio en aantal broedparen per gemeente

De eerste huiszwaluwen kwamen begin april ons land binnen en zijn toen door diverse waarnemers op meerdere plaatsen gesignaleerd. Ook in ons onderzoeksgebied werden ze aangetroffen in die periode. Het Vechtplassengebied met zijn elf

gemeenten was goed voor 582 broedparen. Hierna kwam het Eemgebied met 173 paren en het Gooi met 152 paren.

De top drie van gemeenten die de meeste vestigingen bezaten wordt aangevoerd door Muiden/Muiderberg, gevolgd door Eemnes, dat in het bezit was van 137 paren en Hilversum met 86 nesten.

Van de in totaal negentien gemeenten liepen de aantallen in tien ervan terug; acht zaten in de plus en een had hetzelfde aantal. (zie tabel 1)

Opvallend was dat voor het derde jaar op rij de aantallen in Weesp afnamen, een proces dat sinds 2000 ook al in Nederhorst den Berg aan de gang is. Verder zijn er op enkele uitzonderingen na (zie ook varia) geen opvallende veranderingen. Door een aantal tellers werd geconstateerd, dat hier en daar in gemeenten toch nog wel eens nieuwe nestlocaties opduiken.

Nestelende huiszwaluw,
Extremadura, 20 april 2017,
foto Paul Keuning

Dorp/stad	Aantal nesten	
	2017	(2016)
Muiden/Muiderberg	197	(201)
Weesp	6	(110)
Nigtevecht	40	(35)
Nederhorst den Berg	30	(30)
Vreeland	43	(42)
Loenen a/d Vecht	50	(69)
Nieuwersluis	19	(22)
Ankeveen	31	(32)
's-Graveland	16	(17)
Kortenhoef	40	(31)
Loosdrecht	56	(40)
HollandscheRading	6	(29)
Hilversum	86	(64)
Naarden	32	(30)
Blaricum	12	(6)
Huizen	16	(8)
Eemnes	137	(119)
Eembrugge	13	(32)
Eemdijk	23	(65)
Totaal	907	(982)

Tabel 1 Aantal nesten per dorp/stad.

Kunstnesten en zwaluwtilen

Ook nu weer was de zwaluwtil in het Nautisch Kwartier in Huizen bezet, deze keer door vijf paren. Ondanks het afspelen van geluid, leverde dit niet het gewenste resultaat op bij de til op het terrein van de rioolwaterzuiveringsinstallatie(RWZI) in Huizen. Kunstnesten werden geregeld geaccepteerd. In Ankeveen waren dat er zes, in Naarden elf en in Eembrugge dertien.

Ongewenste handelingen

In het verslag over 2016 (Jonkers, 2017) werd al aangegeven dat door werkzaamheden nesten waren verdwenen, maar dat dit niet te voorkomen is. Anders wordt het wanneer gebruikers van een pand bij (vermeende) overlast nesten afsteken of op een andere wijze verwijderen. Dit is een overtreding van de Wet Natuurbescherming (voorheen Flora- en Faunawet) en dus een strafbaar feit. Echter controle hierop is geen haalbare kaart. Dit verslagjaar leidde het moedwillig verwijderen van nesten tot een drastische afname van broedgelegenheid in Hollandsche Rading en Eemdijk. Ook in Weesp moet dit het geval zijn geweest. Met 'onwillige honden is het slecht hazen vangen' zegt een spreekwoord. Het zou

fijn zijn als we deze 'verwijdermentaliteit' positief zouden kunnen ombuigen. Daar zal in 2018 mee worden begonnen door o.a. voorlichting en advies aan te bieden en een publieksfolder uit te brengen.

Grootte van de kolonies en individuele nestelplekken
In Tabel 2 is te zien dat de categorie met solitaire broedparen groot is. Samen beslaan zij een groot deel van het aantal broedparen. De controleurs controleerden in totaal 283 locaties. De meest van hen deden dit twee keer om na te gaan hoeveel tweede broedsels er waren en om vast te stellen of er nog nieuwe vestigingen waren bijgekomen.

Het Vechtplassengebied herbergde in totaal 126 locaties met één of meer vestigingen met huiszwaluwen. Hierin bevonden zich de twee grootste kolonies van het hele onderzochte gebied. Die lagen in de Noordpolder beoosten Muiden en bevatten

Solitair	Klein	Vrij klein	Vrij groot	Groot
1 paar	2-10 paren	11-25 paren	26-50 paren	51-100 paren
95	111	17	1	2

Tabel 2. Grootte van de huiszwaluwkolonies tussen Vecht en Eem.

respectievelijk 85 en 67 nesten. De enige andere, vrij grote kolonie huide in de Eempolders en zat aan een boerderij aan de Korte Maatsweg en had 27 vestigingen.

Varia

Dit jaar waren er weinig vervollegsels. Een paartje huismussen kraakte een nest in Naarden, Muiden en in Nigtevecht. Verder was er hier en daar predatie. Eksters vernielden op een locatie twee nesten, waardoor er nog vijf resteerden. Tot in de jaren '80 van de vorige eeuw bevonden zich hier 30 nesten. Of er enig verband is tussen de afname en de aanwezigheid van de eksters is niet duidelijk
In Vreeland brak een kerkuil een nest open. Zie ook het verslag in 2017 in De Korhaan 49 (2).
Aan de huizen op de Blaricummermeent, waar vorig jaar de eerste drie vestigingen werden

aangetroffen waren het er nu elf. In de Oostermeent bij Blaricum lagen bij de voorgevel van een boerderij veel braakballen van een torenvalk. Enkele huiszwaluwnesten waren vernield. In Eembrugge gaf een bewoner aan dat er geregeld een slechtvalk [!] zijn zwaluwen belaagde en daardoor meer dan de helft van de nesten niet bewoond was geweest. Hiervoor moet echter een boomvalk verantwoordelijk zijn geweest. In de directe omgeving zijn in het broedseizoen herhaaldelijk boomvalken gesignaleerd.

Onderzoekmedewerkers

Dit jaar hebben 21 leden bijgedragen aan het tellen van de nestelende huiszwaluwen. Alle bekende broedplaatsen zijn weer bezocht. Tegelijkertijd is nagegaan waar mogelijk nieuwe vestigingen hadden plaatsgevonden. Zonder hen zou het samenstellen van dit verslag niet mogelijk zijn geweest. Hopelijk zijn zij bereid om ook in 2018 hun medewerking weer te verlenen.

Van de volgende personen zijn telgegevens ontvangen: P. Bakker, F. Bakker, G. Bieshaar, J. Bon, E. de Bruin, R. van Dijk, A. Driessen, W. Fokker, L. de Groot, D.A. Jonkers, T. Koot, W. Langendorff, R.G. Moolenbeek, M. Pieren-Olijhoek, K. Pranger, P. Schut, A. van Soest, S. Staps, H. van Tol, N.J. van Tol-Coljee en M. van der Weyden.

Extra onderzoek en oproep, 2018: Jaar van de HUISZWALUW

Het huiszwaluwonderzoek zal in 2018 uitgebreider zijn dan in voorgaande jaren. Er is door Sovon gevraagd om te kijken naar het broedsucces in relatie tot omgevingsfactoren. Voor de tellers is dat een extra belasting. Mogelijk is extra assistentie noodzakelijk. Voor Weesp wordt een nieuwe teller

gezocht. Wie wil in deze gemeente gaan tellen? Het zou jammer zijn als er hier na 40 jaar onafgebroken tellen opeens een eind aan deze reeks zou komen.

Inlichtingen bij: dickjonkers@telfort.nl

Geraadpleegde literatuur en andere bronnen

Jonkers, D.A., 2017.

Nestbewoning door huiszwaluwen in 2016 in het Vechtplassengebied, het Gooi en een deel van Eemland. De Korhaan 51 (2): 29-31.

KNMI, 2017.

Maand- en seizoenoverzicht.

(en-seizoenoverzichten).

Piersma, T., 2017. Zwaluwen van Gaast. 2de herziene druk, bv Bornmeer.

uit de oude doos

Gelezen door Rob Moolenbeek

In het tijdschrift Tussen Duin & Dijk uit 2015 jaargang 14 nummer 4 staat een interessant verslag over de watervogels in de Oostelijke Vechtplassen. Zover ik weet is er niet eerder in De Korhaan aandacht aan besteed en gezien de resultaten lijkt dit alleszins de moeite waard. De co-auteur is nota bene onze huidige voorzitter Piet Spoorenberg. De Oostelijke Vechtplassen (van Westbroek tot en met Ankeveen) zijn van december 2014 tot en met april 2015 een keer per maand onderzocht op watervogels. In de piekmaand februari verbleven er 76.000 watervogels in het gebied. Opvallend waren de aantallen slobenden (1100) en krakeenden (520). Voor de slobend

betekent dit, dat het voor deze soort landelijk een topgebied is. Maar liefst 10.000 smienten rustten op de Loenderveense Plas en de Waterleidingplas. Verder overwinterden er geoorde futen en maximaal 22 rosse stekelstaarten. Ook de Ankeveense Plassen herbergden grote aantallen watervogels. In de omliggende weilanden rond alle plassen foerageerden zo'n 10.000 kolganzen, 5000 grauwe ganzen en 800 brandganzen. Er is een sterke aanwijzing dat recreatie een sterk negatieve invloed heeft op de aanwezige aantallen watervogels in de plassen. Op de slaappleaatsen overnachtten vooral meeuwen. Geschat

wordt zo'n 14.000 kokmeeuwen en 4700 stormmeeuwen voornamelijk op de Loenderveense Plas. Voor acht soorten zijn de plassen aangewezen als beschermd leefgebied. Deze telling geeft nu een completer beeld door een betere teldekking en uit de resultaten blijkt, dat enkele soorten in aantal zijn toegenomen. Of dit veroorzaakt is door een verbetering in de huidige situatie of een veranderende voedselsituatie dient nader uitgezocht te worden. Het uitgebreide verslag is te lezen in:
Van der Winden, J. & P. Spoorenberg, 2015. Watervogels in de Oostelijke Vechtplassen. Tussen Duin & Dijk 14(4): 4-7.

